

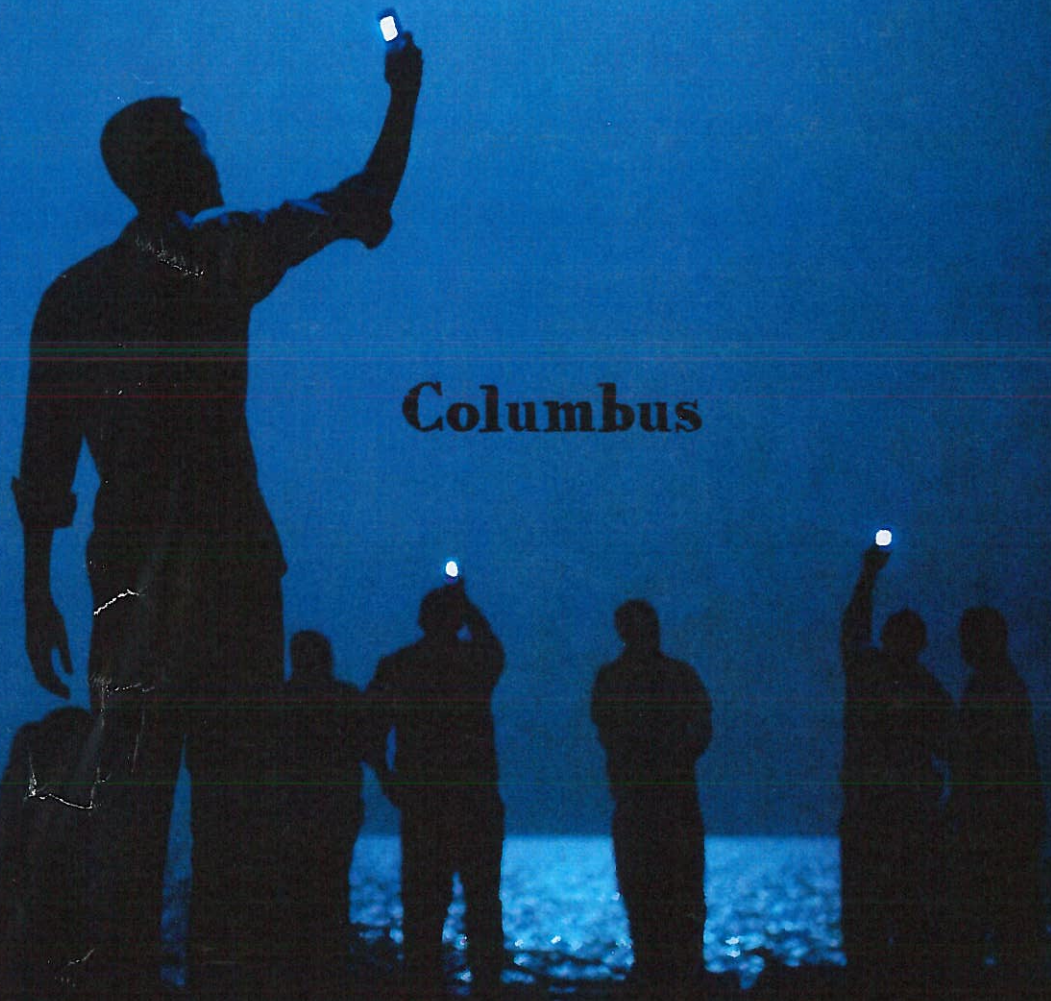
Niels Boel

Migration

– en verden i bevægelse

Columbus

Niels Boel • Migration • Columbus

2016

Man skelner mellem flygtninge og *internit fordrvene*. Internt fordrvene er ikke beskyttet af Flygtningekonventionen. Der er 38,2 millioner internt fordrvene, herunder 7,6 millioner internt fordrvene i Syrien som følge af borgerkrigen i landet, 6 millioner i Colombia og 3,6 millioner i Irak.¹³

Det kan undertiden være vanskeligt at skelne mellem asylansøgere og andre *migranter*. Ofte spiller politiske hensyn i modtagerland en større rolle i definitionen end internationalt vedtagne regler. For eksempel flygtede hundretusinder til USA, da militærkup bragte diktaturer til magten i Latinamerika

13. Samme kilde som fodnote 12

Faktaboks

I december 2014 besatte et par hundrede flygtninge fra den blodige borgerkrig i Syrien i to uger den centrale plads i Grækenlands hovedstad Athen, Syntagma Pladsen (Forfatningspladsen), der ligger foran landets parlament. Omkring halvdelen af dem indledte en sultestrejke. De protesterede mod de meget vanskelige vilkår, flygtninge udsættes for i Grækenland. Landet tæger ikke ansvar for sine mange flygtninge, men de har heller ikke mulighed for at rejse videre uden papirer. Ifølge FN's

Flygtningehøjkommissariat blev 28.500 flygtninges ankomst registreret i Grækenland i 2014. Men kun 500 indgav ansøgning om asyl. Næsten alle ønskede at rejse videre til lande som Sverige, der bedre kan tage vare på flygtninge. I Grækenland er der for eksempel kun 1.000 pladser på herberg til at huse flygtninge under behandlingen af deres ansøgning om asyl. Og alle pladserne er besatte. For godkendte flygtninge er der ingen hjælp til at finde arbejde, bolig eller sprogkursus. En øjen-

i 1970'erne og 80'erne. USA støttede diktaturene og anerkendte derfor for eksempel ikke salvadoranere, der flygtede fra diktaturet i det centralamerikanske land El Salvador, som flygtninge. De måtte derfor indvandre ulovligt. Omvendt opnår cubanere, som sætter fod på USA's territorium, automatisk flygtningestatus. Det hænger sammen med USA's tidligere modsætningsforhold til Cuba, der frigjorde sig fra USA's overherredømme ved revolutionen i 1959.¹⁴ Samtidig gjaldt det indtil for nylig, at cubanerne ikke frit kunne forlade deres land.

14. I december 2014 skete et brud mellem de to lande.

15. Samtale med forfatteren i Athen, december 2014

Papirløse flygtninge strandet i Grækenland

læge blandt flygtningene udtrykker en fælles frustration: "Jeg har flere års erhvervs erfaring fra Syrien og Irak, og jeg har arbejdet for FN's sundhedsorganisation WHO. Men jeg kan ikke få lov til at arbejde her. Og jeg kan ikke rejse til Canada eller USA, som har brug for folk med mit speciale. Jeg er strandet her som alle de andre." Han fortæller, at han i første omgang vil prøve at komme til Italien med falske identitetspapirer.¹⁵

Cases: Expats: Privilegerede migrantarbejdere som internationale konsulenter, eliteforskere mv.

Catherine D. er en canadisk konsulent, som arbejder på skift i forskellige udviklingslande, hvor hun bosætter sig nogle år ad gangen med en midlertidig arbejdskontrakt for eksempel for dansk udviklingshjælp Danida. Hun er dansk gift og har sommerhus på Sri Lanka og er ikke bleg for at rejse til Tanzania, hvis nogle af hendes venner skal giftes der og inviterer til bryllup.

Sydney i Australien som forsker. Han tilbringer tre måneder om året i Sydney, og resten af tiden fordeles mellem København og forskningskongresser rundt om i verden. João ville gerne tilbringe mere tid med sin danske kone. Men betingelsen for en international forskerkarriere er, at man deltager i de afgørende konferencer inden for ens forskningsfelt og bidrager til toneangivende videnskabelige tidsskrifter.

Jeffrey P. er fra New York og produktchef for det multinationale emballeringsfirma DS Smith Packaging i Europa. Firmaet har 22.000 ansatte verden over og har også en afdeling i Grenå i Danmark. Jeffrey er afroamerikaner fra New York. Han har været bosat i en række i Tyskland, hvor firmaets europæiske hovedsæde har til huse. Men han er kun hjemme gennemsnitlig få dage om måneden og rejser for det meste rundt og tilsir firmaets filialer rundt om i Europa.

João C. er portugisisk forsker. Han er dansk gift og arbejder på Panum Institutet i København, men er samtidig tilknyttet et universitet i

Catherine, Jeffrey og João er eksempler i tilknytning til Danmark på *expats*, det vil sige internationale eksperter på højt niveau, som bosætter sig for kortere eller længere perioder i forskellige lande uden anden tilknytning til disse end en kontrakt med et stort firma, en vestlig stat eller en international organisation. De vil generelt ikke falde under begrebet "migranter", fordi de ikke har til hensigt at slå sig ned mere permanent i et andet land. "Verdensborgere" som elitesportsudøvere, internationale forretningsfolk eller tilflyttende stjerner inden for kunst og musik omfattes normalt heller ikke af begrebet "migranter".

Figur 1.8. Forskel mellem de internationale konsulenter mv., "expats", og almindelige migrantarbejdere.

Løn	Erhvervelse af statsborgerskab	Rettigheder	Bevægelsesfrihed	Afhængighed	Diskrimination
Migrantarbejder	Lav	Vigtigt	Få	Ringe	Af stater (eget land, nyt land)
"Expat"	Høj	Ikke så vigtigt	Mange	Stor	Af virksomhed/institution, som giver kontrakt
					Strukturel
					Ikke strukturel

*) Expats kan opleve diskrimination (ringere behandling, fordi de er udlændinge), men for migrantarbejdere er diskriminationen derimod ofte en grundbetingelse (dårligere bolig-, leve- og arbejdsforhold end de indfødte).

Kapitel 3.

Migration i den globale tidsalder

Strukturelle forklaringer på migration

Når mennesker udvander, er det fordi de kan se nogle fordele ved det: bedre mulighed for arbejde, uddannelse eller måske simpelthen fysisk overlevelse. De håber, at deres forhold forbedres gennem migration. Men sker der også en udjævning af indkomstforskelle på tværs af landegrænse gennem migration? Eller fastholder og forstærker migration indkomst- og klasseforskelle blot på internationalt plan?

Kapitlet belyser disse spørgsmål ved hjælp af generelle teorier om samfundsudviklingen, internationale forhold og globalisering. Eksemplerne er mest fra USA. Teoriene er:

- **Reservearmé-teorien:** Hvilken rolle spiller migranter i den globale virkelighed?

Er de reservearmé for de mest udviklede samfund, således at de kan træde til, når der er vækst og hjulene drejer hurtigere og hurtigere?

- **Teorien om det todelte arbejdsmarked:** Er migranter i dag tiltrukket af et parallelt arbejdsmarked, som er opdelt i sektorer, og som kun efterspørger dem og ikke den lokale, nationale arbejdskraft?
- **Center-periferi-teorien:** Er migranter en del af den ulige byttehandel, der foregår mellem fattige lande og rige lande med eksport af billige råvarer og arbejdskraft fra førstnævnte og dyr teknologi og maskineri fra sidstnævnte?
- **Teorien om den transnationale kapitalisme:** Befinder migranter sig på laveste dæk i det nye globaliseringskøb, hvor verden

hænger sammen i én sammenhængende økonomi med produktion og distribution på tværs af grænser?

Teoriene har fokus på de voksende uligheder mellem enkeltlande, som er en grundlæggende motor i den øgede udvandring på verdensplan.

I det foregående kapitel har vi gennemgået pull-push-effekter for migration. Pull-push-begrebet er ikke en egentlig teori, men en

overordnet forklaringsramme for fænomenet migration.

I det følgende vil vi præsentere strukturelle teorier, der vil sige årsag-virkning-klaringer, som undersøger bagvedliggende mønstre og sammenhænge i den globale verdensøkonomi. Teoriene er generelt kritiske, det vil sige, at de analyserer og sætter spørgsmålstegn ved det eksisterende system, hvor tilstedeværelsen af millioner af desperate fattige på jagt efter bedre muligheder udnyttes til at øge fortjenesten hos de få.

Cases: Expats og migrantarbejdere: Globaliseringskøbets øverste og underste dæk.

John W. er tidligere amerikansk diplomat. I en alder af 73 år arbejder han frivilligt som valgobservatør rundt om i verden for Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa, OSCE. Han bor i den charmerende landsby Blaesville i bjergene i West Virginia og organiserer landbyens årlige byfest. Hans datter er en belgisk gift fluminstruktør, som laver film fra den tredje verden, mens den ene søn underviser på et universitet i en anden stat i USA, og den anden søn arbejder som ingeniør til dels i Kina. Hans børn og børnebørn er således spredt over hele verden. Men han besøger dem regelmæssigt.

Mario C. er færdig fra det fattige sydamerikanske land Bolivia og tidligere minearbejder. Han er 62 år, og de fleste af hans kolleger fra minen er døde af lungeiliekose („støv i lungerne“ kalder han det). Han har 8 børn, hvoraf 4 er i nabolandet, det mere velstående Argentina, to er papirløse indvandrere i Spanien, og to bor stadig i Bolivia. Hans ældste søn læste agronomi på universitet, men måtte migrere til Argentina, fordi der ikke var job. I dag har sønnen et ulovligt tekstilværksted i Buenos Aires. Mario har ikke set de fleste af sine børn i flere år. Han ved slet ikke, hvornår han kan se sine børn i Spanien igen. Som papirløse indvandrere kan de

nemlig ikke forlade Spanien af frygt for ikke at kunne komme ind i landet igen.

Se filmklip på bogens hjemmeside med Mario C., som fortæller om sine børn.

Såvel John W.s som Mario C.s liv er præget af globaliseringskåret. De og deres børn har nydt godt af muligheder, som globaliseringen har givet dem. Men de to familiers meget forskellige skæbne viser også, hvor forskellige veje globaliseringen tegner for dem på 1. og dem på 3. klasse.

John W.s børn tilhører de såkaldte *expats*. Expats er internationale konsulenter, managers, der udsendes af firmaer til deres filialer i andre lande, højtbetalte teknikere eller førende forskere eller kunstnere inden for deres felter, som er rejst til andre landes universiteter eller kunstmiljøer. Deres situation er ofte den omvendte af migrantarbejdernes. Mens det bliver stadigt sværere for migrantarbejdere som Marios børn at komme igennem nåleøjet og få opholdstilladelse – for ikke at tale om statsborgerskab – i rige lande, giver visse lande, som Canada og Malta, særligt begunstigede indrejse- og opholdsmuligheder for investorer og velhavere. Mange expats foretrækker at bevare deres

oprindelige statsborgerskab, for eksempel for at undgå at betale skat i deres nye opholdsland.

Skal man forestille sig globaliseringen som et stort skib, er begge omtalte familier om bord på skibet. Men den ene familie er på øverste soldæk med alle kort på hånden, mens den anden familie søger at overleve på bedste beskab ved at skrælle kartofler eller skure gulve på nederste dæk.

Migranter som reservearmé

Marxistiske teoretikere bruger udtrykket *reservearmé*, når de taler om de ubeskæftigede eller de underbeskæftigede i det kapitalistiske samfund.

Kapitalismen analyseres som et system, der veksler mellem *ekspansioner* med investeringer i nye områder og *kriser*, hvor for eksempel „bobler“ af overdrivne investeringer kan bryde og afstedkomme stor arbejdsløshed.

En såkaldt reservearmé træder til i kapitalismens ekspansive faser. I krigsøkonomier, som under de to verdenskrige i det 20. århundrede, var mændene ved fronten, hvor-

Sociologen Zygmunt Bauman påpeger, at det nye verdensomspændende arbejdsmarked er udtryk for et globalt klassehierarki, hvor folk med høj grad af human kapital (det vil sige uddannelse og færdigheder) fra rige lande har nærmest ubegrænset bevægelsesfrihed, mens andre er skilt ud, kontrolleret og inkluderet eller ekskluderet på forskellig vis.¹

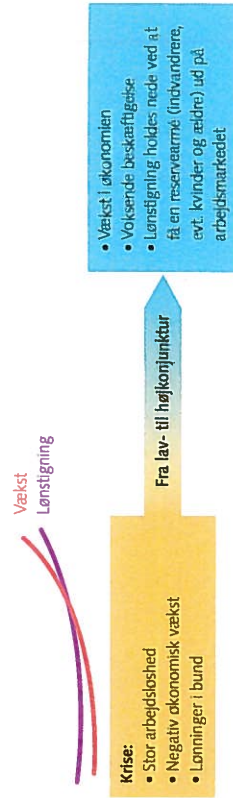
for kvinder og til dels børn trådte til og udfyldte de forladte pladser i produktionen. I Frankrig under første verdenskrig fungerede migrantarbejdere fra kolonier i Nordafrika på samme vis. Efter krigen blev kvinderne sendt tilbage fra fabrikkerne til hjem og kødgrøder. De nordafrikanske mænd blev for de flestes vedkommende sendt tilbage til hjemlandene. Kvinder, børn og migranter fungerede således som reservearmé.

Eksistensen af en stor reservearmé har ifølge denne teori ikke mindst den funktion for den kapitalistiske klasse² at holde lønningerne nede. Ifølge *loven om udbud og efterspørgsel* resulterer et stort udbud af arbejdskraft i lav løn, ligesom et stort udbud af job

2. Defineret som den klasse, der besidder kapital og produktionsmidler, det vil sige fabrikker og maskiner.

Figur 3.1. Reservearmé holder lønstigninger nede under højkonjunktur.

Vækst er højere end lønstigning, når konjunktur vender fra lav til høj

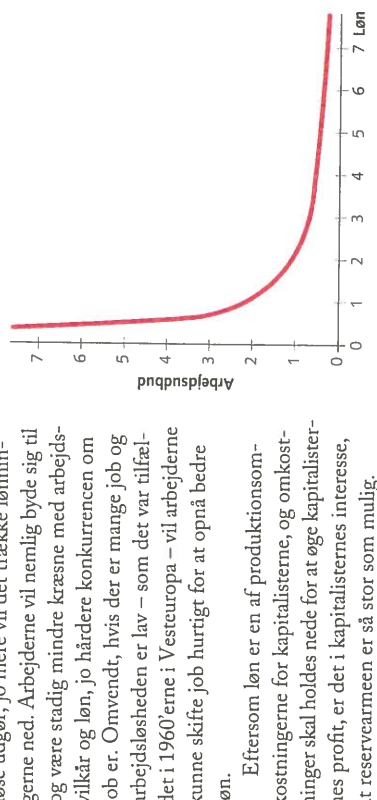
Figur 3.2. Forhold mellem udbud af arbejdskraft og løn.

Udbud af arbejdskraft vokser

Arbejdsmødtighedsforholdene svækkes over for arbejdsgiverne

Lønnen falder

Figur 3.3. Sammenhæng mellem arbejdsløshed og løn.

i forhold til arbejdsstyrken omvendt resultater i høj løn. Jo større en masse af arbejdsløse udgør, jo mere vil det trække lønningerne ned. Arbejderne vil nemlig byde sig til og være stadig mindre kræse med arbejdsvilkår og løn, jo hårdere konkurrencen om job er. Omvendt, hvis der er mange job og arbejdsløsheden er lav – som det var tilfældet i 1960'erne i Vesteuropa – vil arbejderne kunne skifte job hurtigt for at opnå bedre løn.

Eftersom løn er en af produktionsomkostningerne for kapitalisterne, og omkostninger skal holdes nede for at øge kapitalisternes profit, er det i kapitalisternes interesse, at reservearmeen er så stor som mulig.

Opgave 3.1. I Danmark ønskede den tidligere regering at hæve den daglige arbejdstid med 12 minutter. Diskuter mulige effekter, en sådan reform kan få på arbejdsudbud og løn.

Samlebåndfabrik i Nuevo Laredo ved grænsen mellem Mexico og USA